

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н - 3.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І
ТОРГІВЛІ»
Кафедра комерційної діяльності та підприємництва**

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**для студентів напряму підготовки
6.140101 «Готельно-ресторанна справа»,
6.140103 «Туризм»**

ПОЛТАВА-2015

Автор: Спориш О.А., доц., к.е.н., доцент кафедри комерційної діяльності та підприємництва

Рецензенти: Гетало В.П., к.е.н., професор, ректор Приватного вищого навчального закладу «Полтавський інститут економіки та менеджменту «Світоч»;
Лета Д.В., директор Полтавського регіонального центру з інвестицій та розвитку

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні кафедри комерційної діяльності та підприємництва _____ 2015 року,

протокол № _____

Завідувач кафедри _____ к.е.н., проф. Балабан П.Ю.

«УЗГОДЖЕНО»

Голова науково-методичної групи з напряму підготовки 6.140101

“Готельно-ресторанна справа”

протокол № ____ від «____» _____ 2015 р.

проф. Т.В.Капліна

туризм

«СХВАЛЕНО»

Голова науково-методичної Ради університету

_____ д.е.н., проф. Рогоза М.Є.

« _____ » _____ 2015 р.

ВСТУП

Навчальна дисципліна "Основи підприємницької діяльності" є комплексною дисципліною, яка орієнтована на підготовку кваліфікованих спеціалістів підприємницького типу.

Предмет дисципліни: є теорія і практика підприємництва, як базової ринкової категорії, що характеризується специфічними економічними, організаційними і соціально-психологічними і морально-етичними параметрами.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Основи підприємницької діяльності» пов'язана із такими дисциплінами як «Вища математика», «Право». Вона є базовою для "Менеджменту організацій", "Маркетингу", "Менеджмент персоналу", «Бізнес-планування».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістовних модулів:

1. Теоретичні основи курсу.
2. Організація підприємницької діяльності.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою дисципліни** є формування у студентів теоретичних основ підприємницької діяльності, набуття системних знань і практичних навичок щодо здійснення підприємницької діяльності в різних сферах, формування системи знань про сутність і зміст підприємництва як філософію підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки і конкуренції.

1.2. **Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Основи підприємницької діяльності» є:

- формування основ наукового світогляду на підприємництво та проблеми бізнесу,

- засвоєння основних термінів та понять підприємництва на рівні їх відтворення і тлумачення;
- здобуття навичок та елементарних умінь застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця у підприємницькій сфері.

1.3. У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- Особливості організації і ведення підприємництва;
- Порядок створення і функціонування підприємницьких структур різних організаційно-правових форм;
- Порядок і системи оподаткування малого бізнесу;
- Основи прийняття і реалізації управлінських рішень на різних підприємствах і виробничих підрозділах;
- Психологію, етику та культуру ділових відносин;
- Порядок організації служби маркетингу на підприємстві

Студенти повинні **вміти**:

- Проводити дослідження ринкового середовища та знаходити можливості застосування конкурентних переваг ;
- Розраховувати потребу у фінансових ресурсах та ефективно управляти ними;
- Розробляти елементи бізнес-плану;
- Приймати рішення в ситуаціях невизначенності та ризику;
- Вишукувати можливості для повного і якісного виконання зобов'язань перед партнерами;

На вивчення навчальної дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання відводиться не менше 108 годин/ 3 кредити ECTS. Форма підсумкового контролю успішності навчання – ПМК (залік).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи курсу

Тема 1. Предмет, зміст та задачі курсу „Основи підприємницької діяльності”. Значення, принципи і сутність підприємництва.

Основні поняття та питання теми: Характер і зміст курсу "Основи підприємницької діяльності". Основи методології, зміст та задачі курсу. Зв'язок курсу з іншими науками. Значення, принципи та сутність підприємництва. Мета, задачі, методологія, методика вивчення курсу. Його роль і місце у економічній теорії, господарчій практиці та формуванні ринкового, підприємницького мислення у студентів. Значущість у підготовці спеціалістів до праці в умовах ринку, де функціонують відносини бізнесу.

Тема 2. Підприємництво як соціально економічне явище.

Основні поняття та питання теми: Ринкова система економіки як база розвитку підприємництва. Свобода та рівність можливостей. Роль підприємництва в економічному розвитку суспільства. Визначення підприємництва. Економічна свобода - основна умова розвитку бізнесу. Рушійні сили бізнесу.

Підприємництво як елемент бізнесу і тип господарювання, суб'єкти бізнесу. Підприємницький, споживчий, трудовий і державний бізнес. Принципи і умови організації підприємницького бізнесу. Необхідність

державного регулювання бізнесу. Механізм регулювання бізнесу. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Державна підтримка розвитку бізнесу на Україні.

Тема 3. Соціально-психологічний портрет підприємця.

Основні поняття та питання теми: Умови формування та виховання особистості підприємця. Талант, мистецтво та наука підприємництва. Репутація підприємця як фактор міцності його становища. Твори письменників Великобританії, Німеччини, Росії, США. Твори Теодора Драйзера "Фінансист", "Титан", "Стік", "Геній". Підприємець як головний герой художніх творів: позитивні та негативні риси.

Реальні прототипи літературних героїв-підприємців та художня вигадка. Автобіографічні твори видатних підприємців світу (Лі Яккока, Генрі Форд, Харві Маккей, Людвіг Ерхард). Підприємництво у сучасній літературі України. Соціологічні дослідження розвитку підприємництва та формування особистості підприємця в Україні. Соціологічні дослідження розвитку підприємництва та формування особистості підприємця в Полтавській області. Етичні аспекти сучасного підприємця.

Тема 4. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.

Основні поняття та питання теми: Основні форми підприємницької діяльності. Складні підприємницькі формування. Підприємство як організаційна структура бізнесу. Господарські товариства

як організаційна форма підприємництва. Права та обов'язки учасників господарського товариства.

Основні форми бізнесу і їх класифікація. Дрібний бізнес. Партнерство. Корпоративне підприємництво. Спільні підприємства як форма міжнародного підприємництва. Використання підприємництва в некомерційних організаціях. Індивідуальне підприємництво. Об'єднання підприємств: переваги й недоліки.

Змістовний модуль 2. Організація підприємницької діяльності

Тема 5. Технологія створення і організаційний механізм роботи підприємницьких структур.

Основні поняття та питання теми: Вибір організаційної форми підприємництва. Реєстрація підприємця-фізичної особи. Особливості реєстрації юридичної особи. Установчі документи та їх підготовка. Статутний фонд і його формування. Державна реєстрація. Припинення діяльності підприємницького бізнесу.

Тема 6. Практика підприємництва.

Основні поняття та питання теми: Стадії підприємницького процесу. Схема підприємницької діяльності. Діловий цикл процесу підприємництва. Види підприємницької діяльності. Процедура ліцензування певних видів підприємницької діяльності. Патентування підприємницької діяльності.

Способи організації бізнесу. Система франчайзингу. Фактори впливу на вибір місцезнаходження підприємства. Пошук нової ідеї та її оцінка. Складання бізнес-плану.

Оцінка необхідних ресурсів. Управління створеним підприємством.

Тема 7. Іновація як засіб розвитку підприємницької діяльності

Основні поняття та питання теми: Процес планування та проектування нової продукції. Функціонально-вартісний аналіз. Методи вироблення нової ідеї. Методи творчого вирішення проблем. Характерні особливості методів творчого вирішення проблем.

Тема 8. Ризики та страхування в підприємницькій діяльності.

Основні поняття та питання теми: Поняття комерційного ризику. Зміст та функції, класифікація ризиків. Виправдані та не виправдані ризики. Способи оцінювання ризиків. Шляхи та методи зниження ризику в підприємстві.

Страхування як метод зменшення ризиків. Основні принципи страхування. Страхування від стихійного лиха. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Компенсаційне страхування, страхування життя. Інші види страхування у підприємстві. Форс-мажорні обставини (обставини нездоланої сили), їх відображення в контрактах.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – К.: Знання – Прес, 2002. – 239 с.: іл..
2. Гах Й. Етика ділового спілкування. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 160 с.

3. Грищенко Т.Б., Грищенко С.П. і ін. Етика ділового спілкування.
Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 344 с.
4. Долинський В.П. Особливості та розвиток підприємництва в аграрних і агропереробних підприємствах //Економіка АПК - № 2 – 2000, с. 46-55
- 5.Захарчин Г.М. Основи підприємництва. Навчальний посібник. – К.: “Знання”, 2008. – 437 с.
- 6.Іванюта С.М, Іванюта В.Ф. Підприємництво та бізнес-культура . Навчальний посібник. – К.: “Центр учбової літератури”, 2007. – 287 с.
- 7.Корпоративна культура: Навчальний посібник під заг. ред Г.Л.Хаєта -К: Центр навчальної літератури, 2003.-403 с.
- 8.Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2003.
- 9.Мочерний С.В., Устенко О.А., Чоботар С.І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2003. – 280 с.(Альма-матер)
10. Мороз О.В., Пашенко О.В. Теорія сучасного брендінгу. Монографія.-Вінниця, 2003.-104 с.
11. Панкеев И.А. Энциклопедия этикета.-М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2003.-384 с.
12. Пастух І. Критерії ліцензування підприємницької діяльності // Право України. -№ 5 – 5/2000. – с. 33-34
13. Психология лидерства в бизнесе / В.Шеклтон.-СПб: Питер, 2003.-222 с
14. Психология в отборе персонала / Д. Купер, А. Робертсон -СПб: Питер, 2003.-240 с.

15. Подсолонко В.А. та ін. Підприємництво. – К.: Центр навчальної літератури, 2003.
16. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: Довідник. – К.: Знання – Прес, 2003. – 379 с. – (Вища освіта ХХІ століття)
17. Створення підприємства і його реєстрація: Законодавча база //Галицькі контракти. -№ 5. – 2/2000. – с. 8-13 (вкладка)
18. Тягунова Н.М., Юрко І.В. Основи підприємництва. Навчальний посібник. – К.: НМЦ „Укоопосвіта”, 2002.- 162с.
19. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч.посібник.-К.: КНЕУ, 2000.-412 с.
20. Трухіна Т. Ліцензування підприємницької діяльності //Баланс. - № 8. – 2/2000. – с. 49-55
21. Цигилик І.І., Паневик Т.М., Криховецька З.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
22. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. Посіб. – 2-ге вид., перероб. І доп.-К.: Вікар, 2002.-223 с.
23. Господарський кодекс України (відомості Верховної Ради, 2003, №18, №19-20, №21-22, ст.144)
24. Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва: Указ Президента від 22 січня 2000 р. //Нормативні акти з фінансів, податків, страхування та бух. обліку -№ 4 – 4.2000, с. 47-50
25. Положення про Реєстр суб'єктів підприємницької діяльності, затверджене Постановою Кабміну України від 18 листопада 1999 р. № 2103 //Газета бухгалтера - № 48 – 2.12.99, с. 2-3

26. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” //Голос України – 1995. – 14 лютого. – с. 5-10
27. Закон України “Про податок на додану вартість” //Урядовий кур’єр. – 1997. – 8 травня. – с. 8-10
28. Закон України “Про підприємництво” зі змінами та доповненнями //Юридичний вісник України. - № 47. – 25/ 11/ 1999. – с. 16-22
29. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності”: від 1.06.2000 //Урядовий кур’єр. – 2/ 8/ 2000. – с. 1-8 (вкладка)
30. Електронні ресурси для пошуку законодавчих документів : Internet, сайт: www.rada.gov.ua

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Основними методами. Які діагностують успішність навчання є:

- використання комп’ютерної техніки, та спеціальних програм під час проведення лекцій та практичних занять;
- робота в групах, розв’язання ситуаційних завдань;
- ділові ігри;
- виконання індивідуальних завдань, створення презентацій.

Оцінювання знань студентів з курсу „Основи підприємницької діяльності” здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (заліку).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю і на заліку. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Об'єктами поточного контролю знань студентів з „Основи підприємницької діяльності” є:

- а) систематичність та активність роботи на практичних заняттях і семінарах;
- б) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- в) виконання модульних завдань.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій .

Підсумковий контроль. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами поточного контролю знань. До заліково-екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах поточного контролю.